

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Тарасової Оксани Сергіївни на тему: «Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки», представленій на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Тарасової Оксани Сергіївни, а також за підсумками проведеного семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. В умовах стрімко зростаючої обмеженості природних ресурсів та екологічних благ, зміни технологічних укладів, що передбачає, поряд із іншими, домінування ресурсо-, енерго-, природозберігаючих виробництв, інтелектуалізації та інноваційності суспільного розвитку, що дозволяють глибше усвідомити закони функціонування екосистем та науково обґрунтувати практику їхнього залучення до господарського обігу, розвиток еколого-орієнтованої економіки перетворюється на вирішальний фактор, що визначає вектор трансформації глобального економічного простору та констатує новий якісний зміст національної економіки.

Концептуальні засади сталого розвитку в Україні були закладені в дослідженнях таких науковців, як: І. Гончарук, Ж. Гарбар, Г. Калетнік, Т. Ємчик, В. Білик, В. Мельник, О. Хаєцька, І. Томашук, Д. Токарчук, В. Вернадський, О. Веклич, Б. Данилишин, А. Гальчинський, В. Голян, А. Жулавський, Д. Зеркалов, Л. Мельник, В. Сахаєв, С. Харічков та ін.

Наукові здобутки перерахованих, а також багатьох інших учених, стали потужною теоретико-методологічною базою вказаного дисертаційного дослідження, що дозволило виявити актуальні проблеми, пов'язані з розробкою питань теорії та практики інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень і розробок Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідних тем: «Організаційно-економічні аспекти розвитку агроекосистем на засадах екологізації економіки» (номер державної реєстрації 0121U112882, 2021-2024 рр.), де автором обґрунтовано значення сучасних наукових підходів щодо екологічної економіки на засадах розвитку аграрного виробництва; «Розробка науково-технічного забезпечення енергетичної автономії АПК на основі еколого-ефективного використання агробіомаси для виробництва біопалив» (номер державної реєстрації 0122U000844, 2022-2024 рр.), у межах якої дисертанткою визначено методичні рекомендації щодо модернізації засобів контролю та покращення моніторингу параметрів енергогенеруючого обладнання; «Розробка біоорганічних технологій вирощування сільськогосподарських культур для виробництва біопалив і забезпечення енергонезалежності АПК» (номер державної реєстрації

0123U100311, 2023-2024 pp.), у межах яких дисертанткою удосконалено концептуальні підходи щодо формування розвитку еколого-орієнтованої економіки та запропоновано механізм управління її інноваційно-інвестиційним забезпеченням.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у системному та цілісному дослідженні теоретичних і методичних підходів до виконання науково-практичного завдання щодо інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки, у процесі чого:

Удосконалено теоретичний базис дослідження:

- розроблена концептуальна модель еколого-орієнтованої економічної системи, відповідно до якої в якості основних складових еколого-орієнтованої економіки запропоновано виділяти економічну, соціальну та екологічну підсистеми; вхідними параметрами моделі, на відміну від моделі традиційної ресурсоспоживаючої економіки, виступають не наявні у системі ресурси, а суспільний капітал, структура якого обумовлена історичними, природними, господарськими та іншими факторами. На підставі запропонованої моделі наведено визначення еколого-орієнтованої економіки як моделі забезпечення сталого розвитку соціуму шляхом органічного поєднання економічної, соціальної та екологічної підсистем, на основі раціонального використання суспільного капіталу за умови розподілу відповідальності за збереження та відтворення природного капіталу між нинішнім та майбутніми поколіннями;

- запропоновано механізм управління інноваційно-інвестиційним забезпеченням еколого-орієнтованого розвитку економіки, розроблений на базі уточнення його сутності та конкретизації складових, який об'єднав у собі основні стадії та процеси комплексного управлінського алгоритму щодо коригування напрямів еколого-орієнтованого розвитку економіки України.

Удосконалено методичні засади дослідження:

- здійснена систематизація наукових підходів до оцінювання розвитку еколого-орієнтованої економіки на основі встановлених критеріїв, а саме: з метою конкретизації поняття «стійкість» як основи еколого-орієнтованого розвитку економіки досліджені підходи до оцінки стійкості економічних систем; із метою узгодження підходів до оцінювання сталого розвитку в парадигмі еколого-орієнтованої економіки систематизовані підходи до оцінки варіантів розвитку економічних систем; із метою формування системного бачення еколого-орієнтованої економіки як об'єкта дослідження систематизовані підходи щодо дослідження економічних систем; із метою узгодження протиріч при поєднанні екологічних, економічних та соціальних індикаторів у дослідженнях еколого-орієнтованого розвитку економіки досліджено підходи до оцінки складових еколого-орієнтованого сталого розвитку. Запропонована систематизація наукових підходів може стати методологічним базисом в організації досліджень розвитку еколого-орієнтованої економіки;

- запропоновано авторський методичний підхід, в якому в якості методологічного базису та ключового імперативу управління еколого-орієнтованим розвитком економічних систем обрано Парето-функціональну парадигму сталого розвитку, засновану на поєднанні в просторі (природно-господарських систем) та в часі (з урахуванням інтересів майбутніх поколінь)

принципів економічної ефективності, соціальної інклюзивності та екологічної безпеки, що забезпечується асоційованою (кооперативно-партнерською) моделлю управлінських рішень та господарських практик (асоційоване природокористування);

- проведено моделювання процесів еколого-орієнтованого розвитку економіки України, для якого розроблено функціональну модель бізнес-процесів, представлену багаторівневою системою взаємопов'язаних діаграм, що містить повний опис процесів еколого-орієнтованого розвитку, з виділенням вузлів дій (блоків), входів, виходів, управлінь (умов) та необхідних механізмів (ресурсів). Для візуалізації отриманих результатів побудовано просторову автокореляцію на основі коефіцієнта Морана, який показує ступінь лінійного зв'язку між вектором Z нормованих значень показника Y та вектором WZ просторово зважених середніх показника Y та сусідніх об'єктів.

Дістали подальшого розвитку:

- змістовне доповнення понятійно-категорійного апарату базових дефініцій інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки: «інноваційно-інвестиційне забезпечення», під яким запропоновано розуміти сукупність методів та інструментів інвестиційного характеру, об'єктом застосування яких виступають екологічно-орієнтовані інновації; «інновація», визначення якої систематизовано за виділеними науковими підходами – процесним, результативним, із позицій теорії змін, процесно-результативним та системним; «екологічні інновації», термінологічне трактування яких доповнено більш широким поняттям «еколого-орієнтовані інновації», які запропоновано визначати як інновації, спрямовані на оптимізацію екологічної взаємодії внутрішніх компонентів економічної системи, у межах якої вони реалізуються, та компонентів навколишнього середовища, з метою забезпечення еколого-орієнтованого розвитку;

- концептуальні засади інноваційно-інвестиційного забезпечення еколого-орієнтованого розвитку економіки шляхом розробки схеми їх формування на підставі виділених аспектів (інституціональний аспект, який полягає у необхідності розбудови міждержавних, державних та суспільних інституцій розподілу відповідальності між нинішнім та майбутніми поколіннями; ресурсний аспект, який безпосередньо пов'язаний із структурою капіталу та оцінкою природних ресурсів; фінансовий аспект, суть якого полягає у виникненні протиріччя між вартістю інвестицій та прибутковістю еколого-орієнтованих інновацій), яка дозволяє отримати досить повне, різнобічне та об'єктивне уявлення про ці процеси;

- система індикаторів оцінювання еколого-орієнтованого розвитку економіки, в якій з точки зору його організаційно-аналітичного забезпечення виділено ознаку «спосіб конструювання індикаторів», що дозволить шляхом збалансованого поєднання експертного та аналітичного підходів до побудови індикаторів здійснювати оцінювання на основі детально-діагностичного методичного прийому комбінуванням як розрахункових показників, так і експертних бальних оцінок;

- інструментарій реалізації управлінського механізму забезпечення еколого-орієнтованого розвитку економіки шляхом розробки алгоритму стратегічного

планування еколого-орієнтованого розвитку природно-господарської системи на основі пропонованого підходу та розглянуто зміст його етапів. Для демонстрації принципової можливості вирішення практичних завдань на основі розробленого алгоритму проведена апробація його реалізації на прикладі Черкаського регіону. Послідовність розв'язання задачі багатоетапної векторної оптимізації подано у вигляді графа.

Практичне значення отриманих результатів. Викладені в дисертаційній роботі наукові результати зорієнтовані на формування науково-методичних рекомендацій щодо удосконалення інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки, основні положення, висновки та рекомендації дослідження впроваджено в практичну діяльність, зокрема: Державної екологічної інспекції у Вінницькій області під час моделювання процесів та принципів економічної ефективності та екологічної безпеки, застосовуючи модель управлінських рішень та господарських практик (довідка № 973/13/24 від 08.03.2024 р.); Департаменту агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації під час процесу аналізу та моделювання інноваційної діагностики суб'єктів агропромислової інноваційної діяльності (довідка № 01.1-27/252 від 20.03.2024 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету при викладанні навчальної дисципліни «Економічний потенціал аграрних формувань». Практичне значення одержаних наукових результатів зумовило їхнє впровадження у навчально-методичний процес та наукову роботу кафедри економіки та підприємницької діяльності (довідка № 01.1-59-1404 від 13.12.2023 р.).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Результати дисертаційної роботи Тарасової О.С. опубліковано у 11 наукових працях загальним обсягом 9,43 умовн. др. арк. (власний доробок автора 5,09 умовн. др. арк.), у тому числі 3,32 умовн. друк. арк. – у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз; 0,74 умовн. друк. арк. – у монографіях іноземною мовою у зарубіжних виданнях та 1,03 умовн. друк. арк. – в інших виданнях. Із них відповідають вимогам п. 8-9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 - 4 публікації.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз

1. Тарасова О.С. Понятійно-термінологічний апарат еколого-орієнтованої економіки. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 2 (60) С. 36-49. DOI: <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2022-2-3>

(0,82 друк. арк.).

2. Тарасова О.С. Сучасні тренди інноваційно-інвестиційного забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2022. № 5. Том 1. С. 189-196. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5\(1\)-31](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-31) (0,74 друк. арк.).

3. Тарасова О.С. Особливості сталого інвестування в розвиток еколого-орієнтованої економіки. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2022. № 6. Том 2. С. 168-177. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6\(2\)-29](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-312-6(2)-29) (1,05 друк. арк.).

4. Тарасова О.С. Формування інвестиційної інфраструктури в системі еколого-орієнтованого економічного зростання. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. № 1. С. 121-127. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-1> (0,71 друк. арк.).

Монографії іноземною мовою у зарубіжних виданнях

5. Kupchuk I., Yemchuk T., Gontaruk Ya., Tarasova O., Shevchuk G., Okhota Yu. Production of biofuels as a direction to ensure energy independence of Ukraine under martial law. *Scientific and theoretical principles of management of growing of agricultural crops for the production of biofuels*. Monograph. Boston, USA: Primedia eLaunch, 2023. 98 p. DOI: <https://doi.org/10.46299/979-8-89269-755-2> URL: <https://isg-konf.com/979-8-89269-755-2/> С. 7-21 (0,74 друк. арк. – особистий внесок – проаналізовано науково-теоретичні основи управління вирощуванням сільськогосподарських культур для виробництва біопалива).

Інші видання (тези доповідей)

6. Тарасова О.С. Безпекоорієнтований механізм розвитку технологій в умовах цифрової економіки. *Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства: тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів, 2-3 грудня 2021 р., м. Тернопіль*, С. 163-164 (0,19 друк. арк.).

7. Тарасова О.С. Вплив інноваційного розвитку на конкурентоспроможність аграрних підприємств України. *Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали XVII Всеукраїнської конференції молодих учених та спеціалістів, присвячена 180-річчю від дня народження Анастасія Єгоровича Зайкевича (1842-1931), 19-20 травня 2022 р., м. Київ: ННСГБ НААН*, С. 363-367 ((0,32 друк. арк.).

8. Тарасова О.С. Проблеми та перспективи розвитку еколого-орієнтованої свідомості громадян України. *Екологія. Здоров'я людини. Проблеми та перспективи людства: матеріали Міжнародної дистанційної екологічної науково-практичної конференції, 1 грудня 2022 р., м. Харків: ФК НФаУ*; С.314-316 (0,12 друк. арк.).

9. Тарасова О.С. Вдосконалення механізму екологічної безпеки підприємств України. *Економіка країни і регіонів в умовах воєнного стану та аспекти повоєнного відновлення: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 21 квітня 2023 р., м. Одеса: ОНУ*, С.77-79 (0,13 друк. арк.).

10. Тарасова О.С. Цифрова та еколого-орієнтована економіки: спільні точки дотику в інноваційній трансформації економіки України. *Перспективи розвитку управлінських систем у соціальній та економічній сферах України: теорія і практика: збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 21 листопада 2023 р., м. Київ: КУБГ*, С. 451-455 (0,27 друк. арк.).

ВИСНОВОК

Дисертація Тарасової Оксани Сергіївни на тему: «Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки» є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань, щодо формування інноваційно-інвестиційного забезпечення еколого-орієнтованого розвитку економіки.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців із питань сталого розвитку, зеленої економіки та екологізаційних процесів. Робота виконана державною мовою.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю науковою та практичною цінністю здобутих результатів, дисертація Тарасової О. С. на тему: «Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки» відповідає спеціальності 051 Економіка, освітньо-науковій програмі «Економіка», вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу МОН від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Дисертація Тарасової Оксани Сергіївни на тему: «Інноваційно-інвестиційне забезпечення розвитку еколого-орієнтованої економіки» може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальність 051 Економіка.

**Голова фахового семінару
факультетів обліку, фінансів та аудиту;
економіки, інформаційних технологій та
сфери обслуговування; менеджменту та права:
д.е.н., професор
Вінницького національного аграрного
університету**

Лариса ВДОВЕНКО

*Людмила Вдовенко Л. завідувач
Т. В. о. Вищою секретаря*

Лариса Ченчик